

Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

ΑΛΕΞ.ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ, Η ΦΟΝΙΣΣΑ
ΓΡΗΓ.ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ, ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ
ΚΩΝ/ΝΟΣ ΘΕΟΤΟΚΗΣ, Η ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑ
Μ.ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ, ΓΙΟΥΓΚΕΡΜΑΝ

Η ΦΟΝΙΣΣΑ

- Ο Παπαδιαμάντης γεννήθηκε στη Σκιάθο το 1851 και γονείς του ήταν ο ιερέας Αδαμάντιος Εμμανουήλ και η Γκουλιώ (Αγγελική) Εμμανουήλ, το γένος Μωραΐτη. Είχε τέσσερις αδελφές και δύο αδερφούς. Εξοικειώθηκε νωρίς με τα εκκλησιαστικά πράγματα, τη θρησκευτικότητα, τα εξωκλήσια και την ήσυχη ζωή του νησιώτικου περιγύρου. Όλα αυτά διαμόρφωσαν μια χριστιανική ιδιοσυγκρασία, που διατήρησε έως το τέλος της ζωής του.

○ Ήταν δημοσιογράφος, μεταφραστής και συγγραφέας, αποφοίτησε από την Βαρβάκειο Σχολή και το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Αξιοσημείωτα έργα του είναι η *Φόνισσα*, η *Γυφτοπούλα*, η *Μετανάστις*, οι *Έμποροι των Εθνών* κ.ά.

Περίληψη-Πλοκή

- Η Φραγκογιαννού, μια ηλικιωμένη χήρα, καθισμένη δίπλα από τη κούνια της νεογέννητης εγγονής της, παραλογισμένη αναπολεί τη μάταια, βασανισμένη και δύσκολη ζωή της που έζησε ως παιδί, σύζυγος και μητέρα. Με όλες αυτές τις σκέψεις, το μυαλό της θολώνει και χωρίς δεύτερη σκέψη, η γριά προκαλεί ασφυξία στην εγγονή της, με το σκεπτικό πως η γέννηση ενός παιδιού μόνο δεινά προκαλεί στην οικογένεια. Ο γιατρός θεωρεί πως ο θάνατος του βρέφους είναι φυσιολογικός, με αποτέλεσμα η Φραγκογιαννού να μην θεωρείται ύποπτη για βρεφοκτονία. Αν και αρχικά η γερόντισσα νιώθει τύψεις για το έγκλημά της και ζητά ένα σημάδι από το θεό για το τι πρέπει να κάνει, αναγνωρίζει μία μοιραία συνάντηση ως το σημάδι που ζητούσε και εκμεταλλεύεται την ευκαιρία σκοτώνοντας δύο κορίτσια. Η έμμονη ιδέα της να απαλλάσσει τον κόσμο από μικρά κορίτσια, την αναγκάζει να εγκληματήσει για δεύτερη φορά ρίχνοντας σε μία στάνη τα προαναφερθέντα κορίτσια. Κατά την προσπάθειά της να ξεφύγει από τον τόπο του εγκλήματος εμφανίζεται η μητέρα των κοριτσιών και η Φραγκογιαννού προσποιείται ότι προσπαθεί να τα σώσει, ενώ είναι ήδη πνιγμένα. Επομένως με τη βοήθεια των ψεμάτων της, η γριά καταφέρνει να γλιτώσει από τις κατηγορίες για αυτό το φόνο.

- Ο θάνατος, όμως, ενός μικρού κοριτσιού που έπεσε στο πηγάδι, στον οποίο δεν ενεπλάκη η Φραγκογιαννού, κινητοποιεί τη χωροφυλακή στη καταδίωξη της γριάς, καθώς ήταν η μοναδική που βρισκόταν κοντά στο πηγάδι την στιγμή που έπεσε το κοριτσάκι μέσα στο πηγάδι. Η ηρωίδα θέλοντας να αποφύγει τους χωροφύλακες που την καταδιώκουν, αρχικά κρύβεται σε ένα σπίτι μίας φίλης της, ενώ ύστερα καταφεύγει στα βουνά. Δυστυχώς η δολοφονικά της πράξη δεν σταματά εκεί, καθώς σκοτώνει άλλο ένα βρέφος μέσα στο σπίτι ενός βοσκού στο οποίο κρύβεται από τους χωροφύλακες. Όταν η γιαγιά του πνιγμένου βρέφους αντιλαμβάνεται πως η Φραγκογιαννού είναι η δολοφόνος αρχίζει να την καταδιώκει. Η ηρωίδα, όμως, όντας γρήγορη και πονηρή καταφέρνει να ξεφύγει και να κρυφτεί σε μία απομακρυσμένη σπηλιά. Οι εφιάλτες της, οι οποίοι δεν την αφήνουν να κοιμηθεί, την αναγκάζουν να φύγει από τη σπηλιά και να κατευθυνθεί σε ένα ερημητήριο ενός ασκητή, ώστε να εξομολογηθεί για τα αμαρτήματά της και με τη βοήθεια του ασκητή να ξενιτευτεί μέσω κάποιου διερχομένου πλοίου. Ωστόσο, η γριά προσπαθώντας να περάσει ένα στενό πέραςμα, η παλίρροια την προλαβαίνει και η δολοφόνος όλων αυτών των κοριτσιών πεθαίνει ανάμεσα στην ανθρώπινη και στη θεία δίκη.

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥΣ

- Φραγκογιαννού/
Χαδούλα: προέρχεται από
μια φτωχή οικογένεια,
ταλαιπωρημένη, έχει στερηθεί
πολλά, είναι μελαγχολική,
υπομονετική, τέλος διακατέχεται
από έναν παράλογο νου.

ΣΤΕΛΛΑ ΒΙΟΛΑΝΤΗ

- Ο Γρηγόριος Ξενόπουλος, ήταν Ζακυνθινός μυθιστοριογράφος, δημοσιογράφος και συγγραφέας θεατρικών έργων. Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη στις 9 Δεκεμβρίου 1867. Ο Ξενόπουλος είχε άλλα πέντε αδέρφια.
- Από το 1892 εγκαταστάθηκε μόνιμα πλέον στην Αθήνα και το 1894 νυμφεύθηκε την Ευφροσύνη Διογενίδη. Το ζευγάρι χώρισε ενάμιση χρόνο μετά, ενώ είχαν ήδη αποκτήσει μια κόρη και ο συγγραφέας νυμφεύθηκε ξανά το 1901 τη Χριστίνα Κανελλοπούλου, με την οποία απέκτησε άλλες δύο κόρες.
- Συνεργάστηκε με πλήθος εφημερίδων και περιοδικών στις οποίες δημοσίευε μελέτες, άρθρα, διηγήματα και μυθιστορήματα. Συμμετείχε ενεργά στην τέχνη καθώς ήταν πολυγραφότατος συγγραφέας, ανέβασε κάποια θεατρικά έργα ενώ πάρα πολύ σημαντική ήταν η συμβολή του στην κριτική.
Σημαντικά έργα: Τερέζα Βάρμα- Διακόστα (μυθιστόρημα), Ο Κόσμος κι ο Κοσμάς (μυθιστόρημα), Αφροδίτη (μυθιστόρημα), Αναδυομένη (μυθιστόρημα), Μαργαρίτα Στέφα (μυθιστόρημα). Η σημαντική βράβευση για τον Ξενόπουλο ήταν Αργυρός Σταυρός του Τάγματος του Σωτήρος.
- Πέθανε στις 14 Ιανουαρίου 1951 στην Αθήνα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΠΛΟΚΗ

- Το κείμενο αναφέρεται σε μια νεαρή κοπέλα, την Στέλλα Βιολάντη, κόρη ενός πλούσιου μεγαλέμπορου. Την κοπέλα αυτή, την ερωτεύεται ο Χρηστάκης Ζαμανός, ο οποίος δουλεύει ως υπάλληλος του αγγλικού τυπογραφείου της Ζακύνθου και αποφασίζει να της στείλει ένα γράμμα για να της εκμυστηρευτεί τα συναισθήματά του. Αυτή απάντησε θετικά με τον ίδιο τρόπο. Όταν όμως, ο πατέρας της μαθαίνει τι έγινε, εξαγριώνεται κι οργίζεται, διότι του φαίνεται αδιανόητο η κόρη του να παντρευτεί κάποιον κατώτερης κοινωνικής και οικονομικής τάξης και γι' αυτό αποφασίζει να κλειδώσει την Στέλλα στο δωμάτιό της. Στην συνέχεια, ενώ ο Χρηστάκης παντρεύεται κάποια άλλη γυναίκα, η Στέλλα αρρωσταίνει χωρίς να μάθει για την υποκρισία και την ψεύτικη αγάπη του. Τέλος, ο συγγραφέας ολοκληρώνει με ένα περιστατικό που η μητέρα της προσπαθεί με τον τρόπο της να την βοηθήσει αλλά η Στέλλα παραμένει πιστή στην αγάπη της για τον Χρηστάκη Ζαμάνο.

Χαρακτηρισμός Ηρώων

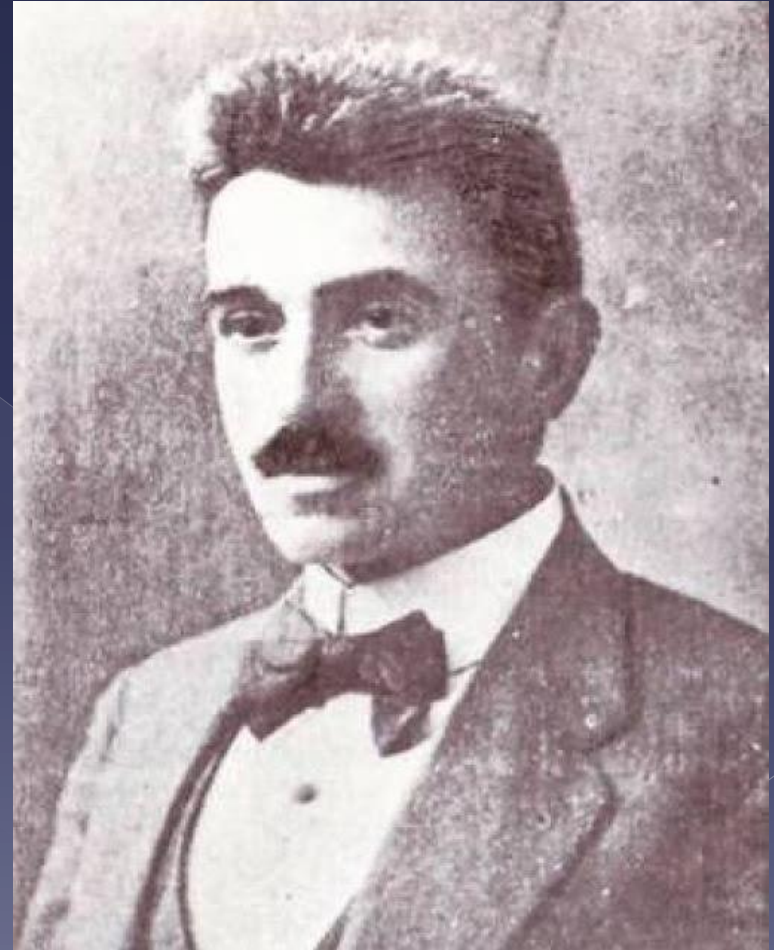
- ◉ Χρηστάκης: εγωιστής, καυχησιάρης, φτωχός, σκοπός του: να παντρευτεί μία πλούσια γυναίκα για να ζήσει μια "καλή" ζωή.
- ◉ Πατέρας της Στέλλας: κλασσικό παράδειγμα ανδρός εκείνης της εποχής, σκληρός, υποκριτής, αγαπά την οικογένεια του αλλά την προστατεύει με τον λάθος τρόπο, ενδιαφέρεται για το τι θα πει ο κόσμος, υποτιμούσε τις γυναίκες και τους οικονομικά και κοινωνικά κατώτερους του.
- ◉ Μάνα της Στέλλας: αφοσιωμένη στην οικογένεια της, υπάκουη στον άντρα της, δεν παίρνει πρωτοβουλίες, αδύναμη, δειλή, άβουλη.
- ◉ Στέλλα: δυναμική, θαρραλέα, τολμηρή επειδή ορθώνει το ανάστημά της στον πατέρα της, δεν υποτάσσεται στους κανόνες της εποχής της και της οικογένειάς της, αποφασιστική, περήφανη, σταθερή.
- ◉ Στο κείμενο φαίνεται η κλασσική στάση του πατέρα προς την οικογένεια εκείνη την εποχή, καθώς έχει την τάση να επιβάλει αυτό που θέλει αυτός. Η μητέρα είναι επίσης ένα κλασσικό παράδειγμα της εποχής εκείνης αφού είναι υπόδουλη του πατέρα και προσπαθεί αθόρυβα να κάνει το καλύτερο για την οικογένειά της συνεχίζοντας όμως να υποστηρίζει τις απόψεις του άντρα της. Τέλος, η Στέλλα είναι κάτι διαφορετικό για την εποχή εκείνη αφού φέρνει αντίρρηση στις αποφάσεις του πατέρα της, που είναι κάτι πρωτόγνωρο για την εποχή αυτή, είναι σταθερή στις αποφάσεις της και αποτελεί την ευχάριστη έκπληξη του κειμένου.

Η ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑ

- Ο Στέφανος-Κωνσταντίνος Θεοτόκης ήταν Έλληνας συγγραφέας και μεταφραστής, σημαντικός εκπρόσωπος της Επτανησιακής Σχολής γεννήθηκε στις 13 Μαρτίου 1872 και απεβίωσε στις 1 Ιουλίου 1923. Ο Θεοτόκης έγραψε πάρα πολλά διηγήματα και πολλά είναι γνωστά και σήμερα όπως είναι το : Οι δυο αγάπες , Η ζωή του χωριού. Έχει κάνει πολλές μεταφράσεις, αλλά η πιο σημαντική είναι που μετάφρασε την Ιστορία της ινδικής λογοτεχνίας.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ - ΠΛΟΚΗ

- Σε ένα προάστιο της Κέρκυρας, στις αρχές του αιώνα, ζει η οικογένεια της σιόρας Επιστήμης με την οικογένειά της που αποτελείται από την ίδια, τον άντρα της και τα τέσσερα παιδιά τους . Ένα πρωινό η σιόρα Επιστήμη παρέχει βοήθεια στον Αντρέα, νέο από χρεοκοπημένη αρχοντική οικογένεια, που κάνει λαθρεμπόριο ζάχαρης και τον κυνηγάει η αστυνομία. Τότε γίνεται η πρώτη επαφή του με την πιο όμορφη κόρη της ηρωίδας , τη Ρήνη, και ένα αμοιβαίο αίσθημα αρχίζει να αναπτύσσεται μεταξύ τους. Λίγες μέρες αργότερα ο Αντρέας συζητεί σε μια ταβέρνα με τους φίλους του πολιτικά. Η συζήτηση όμως σε λίγο στρέφεται στο θέμα του γάμου: ο Αντρέας βλέπει σαν τη μοναδική λύση, για να μην πουλήσει το σπίτι του, να παντρευτεί την πλούσια νύφη που του προξενεύουν .Μετά από λίγο καιρό, η Ρήνη βάζει κρυφά στο σπίτι τον Αντρέα, πράγμα που ήταν μεγάλη προσβολή την εποχή εκείνη. Η σιόρα Επιστήμη, μόλις το πληροφορείται καταφθάνει αναστατωμένη στο σπίτι, ο Αντρέας όμως την καθησυχάζει υποσχόμενος πως θα παντρευτεί την κόρη της ,της ζητάει όμως προίκα, για να μη χάσει το σπίτι του. Η μητέρα της Ρήνης και η ίδια, κλαίγοντας υποστηρίζουν πως δεν έχουν ανάγκη από προίκα και μπορούν να τα βγάλουν πέρα με τη δουλειά τους, αφού και οι δύο εργάζονται. Ο διάλογος συνεχίζεται για αρκετή ώρα στο ίδιο μοτίβο και τελικά ο Αντρέας φεύγει, αφού υπόσχεται στη Ρήνη πως θα την παντρευτεί. Σε κάποιο ταξίδι του όμως μαθαίνει πως η Ρήνη ετοιμάζεται να παντρευτεί. Πηγαίνει στο σπίτι της, τη βρίσκει μόνη και την πείθει να τον ακολουθήσει.

- Ο Αντρέας υπόσχεται να παντρευτεί τη Ρήνη, χωρίς καμία απαίτηση για προίκα. Αλλά ο καιρός περνάει και η υπόσχεση του Αντρέα δεν πραγματοποιείται. Στο μεταξύ η Ρήνη έχει μείνει έγκυος, και ο Αντρέας πουλάει ψάρια στην αγορά, αφήνοντάς την μόνη στο σπίτι. Η σιόρα Επιστήμη βρίσκει μια μέρα τον Αντρέα την ώρα της δουλειάς του και του ζητάει να συζητήσουν. Εκείνος όμως δε δέχεται και τη διώχνει. Πάνω στην οργή και την απελπισία της αρπάζει ένα μαχαίρι και τον τραυματίζει ελαφρά στο μπράτσο. Την ώρα που την πιάνουν οι αστυνομικοί δίνει στον Αντρέα το κλειδί του κομμού που φυλάει τα λεφτά στο σπίτι της και του λέει να τα πάρει όλα, με μόνο αντάλλαγμα να την υπερασπίσει στο δικαστήριο. Ο Αντρέας, χαρούμενος, ξεχνάει το επιπόλαιο τραύμα του και τρέχει για το σπίτι του. Δε βρίσκει όμως εκεί τη Ρήνη, αλλά στο δικό της και της λέει με ενθουσιασμό τα νέα, περιμένοντας να χαρεί κι αυτή, μια που τώρα όλα τα προβλήματά τους λύνονται και μπορούν να παντρευτούν. Αναγγέλλει ακόμη στον πατέρα της πως την Κυριακή παντρεύεται την κόρη του και του δείχνει τα κλειδιά του κομμού, λέγοντάς του ταυτόχρονα πως επιθυμία της σιόρας Επιστήμης είναι να του δώσει τα χίλια τάλαρα. Η Ρήνη όμως επεμβαίνει κλαίγοντας και λέει στον Αντρέα πως μετά από αυτή την συμπεριφορά του έσβησε η αγάπη της και δεν μπορεί να την ξαναγοράσει. Του δηλώνει ακόμη πως θα ξενιτευτεί και θα μεγαλώσει το παιδί της μόνη της, με τη δουλειά της. Αυτόν δε θέλει να τον ξαναδει. Ο Αντρέας, βλέποντας τη αμετάπειστη, φεύγει από το σπίτι της βρίζοντας για μια ακόμη φορά το χρήμα, που στάθηκε η αιτία της δυστυχίας του.

ΟΙ ΗΡΩΕΣ

- Σιόρα Επιστήμη: γυναίκα δυναμική και αυταρχική, προκομμένη, υπεύθυνη, χαρακτηρίζεται από ψυχραιμία και ετοιμότητα ιδιαίτερα όταν οι λαθρέμποροι της προτείνουν να συνεργαστεί μαζί τους, παρουσιάζεται δίκαιη απέναντι στα παιδιά της και τέλος απέναντι στο θέμα των δύο αξιών (τιμή και χρήμα), που πραγματεύεται το έργο, φαίνεται να παρουσιάζει μια συμπεριφορά, που μπορεί να χαρακτηριστεί αντιφατική.

ΓΙΟΥΓΚΕΡΜΑΝ

- Ο **Μ. Καραγάτσης** (23 Ιουνίου 1908 – 14 Σεπτεμβρίου 1960) ήταν Έλληνας πεζογράφος, ένας από τους σημαντικότερους συγγραφείς της «Γενιάς του '30». Το πραγματικό του όνομα ήταν **Δημήτριος Ροδόπουλος**. Το ψευδώνυμο Καραγάτσης προήλθε από το δέντρο *πτελέα* ή *καραγάτσι* στο εξοχικό της οικογένειάς του στη *Ραψάνη* της *Θεσσαλίας*, όπου περνούσε τα περισσότερα εφηβικά καλοκαίρια του. Εκεί συνήθιζε να διαβάζει καθισμένος κάτω από ένα *καραγάτσι* που βρισκόταν στον περίβολο της εκκλησίας του χωριού. Το «Μ.» του ψευδωνύμου του προήλθε πιθανότατα από το ρώσικο όνομα «Μίτια» (ρωσική εκδοχή του Δημήτρης), με το οποίο τον αποκαλούσαν φίλοι και συμφοιτητές του, λόγω της μεγάλης του αγάπης για τον *Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι* και ιδιαίτερα για το έργο *Αδερφοί Καραμάζοφ*. Το γεγονός ότι υπέγραφε τα έργα του ως «Μ. Καραγάτσης» προκάλεσε σύγχυση σε αρκετούς φιλόλογους, που συχνά ερμήνευαν το «Μ» ως *Μιχάλης*, λόγω των ηρώων του, *Μιχάλη Καραμάνου* (στον *Γιούγκερμαν*) και *Μιχάλη Ρούση* (στον *Μεγάλο ύπνο*), που θεωρούνται περσόνες του συγγραφέα. Γράφτηκε στην Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Γκρενόμπλ, στην Γαλλία. Για οικονομικούς λόγους επέστρεψε στην Αθήνα, ένα χρόνο μετά, και γράφτηκε στην Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, απ' όπου αποφοίτησε το 1930.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

- Ο Γιούγκερμαν, υπηρετούσε τον Ρωσικό στρατό ως ήλαρχος (μάλιστα γνώριζε και τον άλλον ήρωα του τον Συνταγματάρχη Λιάπκιν) κατά την εκστρατεία στην Ουκρανία, και μετά τη Ρωσική επανάσταση αποφάσισε να έρθει ως πρόσφυγας και να ζήσει στην Ελλάδα. Έχοντας ρίξει μαύρη πέτρα στην πατρίδα του και στην οικογένεια του που του άφησε ανοιχτές πληγές. Έχοντας στην πλάτης του φόνο, κλοπή, μια γυναίκα που την μοιραζόταν μ' έναν ανθυπολοχαγό (και με τον οποίο νεμόταν και την πατρότητα δύο παιδιών), δαιμόνιος και αδίστακτος, μπαίνει βαθιά στον υπόκοσμο (ναρκωτικά, πορνεία, απατεωνιές), γλεντώντας και πίνοντας μέχρι ορίων. Με την εξυπνάδα του ωστόσο, σιγά σιγά κοινωνικοποιείται, ανέρχεται κοινωνικά, γίνεται <<πολιτισμένος>>, Ευρωπαίος, αποκτά σημαντική διοικητική θέση στη τράπεζα και μαζί με την κοινωνική άνοδο, πλούτο και γόητρο. Μέσα από αυτό το πέρασμα από τα κοινωνικά στρώματα ζωγραφίζεται η ελληνική κοινωνία βασικά η αστική ζωή από την δεκαετία του '20 και μετά. Βλέπουμε την επιρροή που ασκεί στην αμοραλιστική και τυχοδιωκτική του φύση η ποιητική ιδιοσυγκρασία του φίλου και συνάδελφου του Καραμάνου, με τον οποίο πλέκεται ένα μικρό δράμα. Το κείμενο επικεντρώνεται στην αγάπη του με την Βούλα. Η Βούλα παρόλο τις δυσκολίες και που ήτανε άνθρωπος του υπόκοσμου ο Βάσιος τον αγάπησε και αφοσιώθηκε σε αυτόν ολοκληρωτικά. Στην πορεία του μυθιστορήματος παρατηρούμε πως η μητέρα του Γιούγκερμαν και η ποθητή Ντίνα, η αγνή Βούλα αλλά και άλλες δευτερεύουσες γυναικείες μορφές, στοιχειώνουν τον ήρωα και τον οδηγούν στην ωρίμανση.

ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΘΕΜΑ

- **Η αντίληψη για την γυναίκα**

Η γυναίκα προβάλλεται κοινωνικά υποβιβασμένη, αφού ο άντρας φαίνεται να έχει τον κυρίαρχο ρόλο και επικρατούν κυριαρχικές αντιλήψεις. Προορίζεται καθαρά για την φροντίδα της οικογένειας και του σπιτιού. Η γέννηση ενός κοριτσιού σε μια οικογένεια, ιδιαίτερα στις οικονομικά αδύναμες, δεν ήταν χαρά, αλλά κακοτυχία και ισοδυναμούσε με πολλά βάρη και δεινά.

- Στα κείμενα της εργασίας μας προβάλλεται πλήρως η εικόνα της γυναίκας εκείνης της εποχής αφού υποτάσσεται στον άνδρα πρέπει να είναι τίμια, εργατική, υπάκουη, εμφανίσιμη, καλή νοικοκυρά, να έχει προίκα. Φροντίζει τα παιδιά δεν έχει εξόδους.

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ

> Παπαγεωργίου Κων/νος, Νανούσι Μαρία

Παΐσιος Κων/νος

> Νικολέττου Έλενα